

MERKEZ BANKASININ BAĞIMSIZLIĞI VE LİRALAŞMA

Sn. Hazine ve Maliye Bakanı Nurettin Nebati hafta içinde ekonomistlerle yaptığı toplantıdaki açıklamalarıyla gündeme oturdu. Yapılan açıklamaların kısa bir özeti şöyle; “Politika faizini ve Merkez Bankasını önemsizleştirdik. Faiz indirilse bile bir şey olmaz, oraya bakmayın. Kredi faizleri enflasyonun altında. Cumhuriyet tarihinde böyle bir başarı yok. Merkez Bankasının bağımsızlığı diye bir şey yok. Siyaseten biz sorumluyuz. Faiz artmayacak, faiz sebep enflasyon sonucu.” Bu açıklamalar sonrası T.C.M.B. başkanı Sayın Avcıoğlu yılın ilk enflasyon raporunu açıkladı. Rapora göre 2022 enflasyon tahmini yüzde 11.8’den yüzde 23.2’ye yükseltildi 2023 enflasyonu ise yüzde 8.2 tahmin edildi. Döviz kuru gelişmeleri ile temel mal, gıda ve enerji fiyatlarının yükselişleri enflasyonun önemli belirleyicileri oldu. İthalat fiyatları ihracat fiyatlarından fazla arttı. Hizmet sektörleri eski seviyelerine ulaştı. Önümüzdeki döneme “Liralaşma” stratejisi damga vuracak. Buna ilişkin olarak yeni finansal ürünler ile likidite politikaları oluşturulacak. Gözden geçirilecek yeni süreç içinde finansal sistemin liralaşması sağlanmaya çalışılacak. TL’yi öncelikleyen geniş kapsamlı gözden geçirme süreci yürütülüyor. Bu süreç enflasyonun kontrolüne etki edecek. Yeni modelde düşük maliyetli finansman üzerinde çalışıyoruz. Bankacılık sistemi yüzde 14’le fonlandırılırken yüzde 30’larda kredi faizleri normal değil. Üretimi ve ihracatı arttıracak ve cari dengeyi sağlayarak fiyat istikrarını temin edeceğiz. ÜFE-TÜFE farkının tümünün enflasyona yansıtacağı kanaatinde değiliz. Kur korumalı hesapların seyri bize göre gayet olumlu. Döviz tevdiat hesaplarından dönüş tutarı 4.7 milyar dolar oldu. Tüzellerle birlikte bu rakam yükselecek: Döviz cinsinden iç borçlanma olmayacak.”

Yukarıda özetlenen açıklamaları birlikte değerlendirecek olursak Merkez Bankası bağımsızlığı konusunun neden önemli olduğu, para politikası çerçevesinde faiz aracını gündemden çıkarırsak neden problemler yaratırız? T.C.M.B yasasına göre Merkez Bankasının birincil görevi fiyat istikrarı sağlamak. Bu amaçla çalışmamak kaydıyla hükümetin istihdam ve büyüme politikalarına destek verir. Merkez Bankası son yıllarda yürüttüğü politikalarla temel görevinden uzaklaşmakta büyüme ve istihdam politikalarına destek vermeyi birincil görev olarak yürütmekte. Günümüz Merkez Bankacılığı döneminde başarı için en önemli şey iletişim ve beklenti yönetimi. Piyasaları bu yöntemlerle etkileyerek rasyonel fiyatlandırma ve beklenti davranışları oluşturulur. Bu şekilde kredibilite ve güven sağlanarak fiyat istikrarı ve finansal istikrar hedeflerine ulaşma kolaylaşır. Nitekim FED eski başkanı Bernanke’nin sözü çok önemlidir. “Para politikası yüzde 98 konuşma, yüzde 2 karar ve işlemdir” Merkez Bankaları bu iletişimi kısa vadeli faizi (politika faizi) belirleyerek yapar. Kredibilitesi yüksek ve güvenilirliğini kanıtlamış ise uzun vadeli faizler buna göre fiyatlanır ve enflasyon beklentileri de istenilen yönde oluşturulabilir. Reel ekonomiyi de ilgilendiren uzun vadeli faizlerdir, aksi halde ülkemizde son yıllarda yaşadığı gibi (ör: şu anda yüzde 14’e indirilen politika faizine rağmen piyasadaki faizlerin yüzde 23’lerde seyretmesi gibi.) enflasyon bir türlü kontrol edilemez, fiyat istikrarı sağlanamaz.

Liralaşma stratejisinin hatalarla dolu olduğu kanaatindeyiz. Nedenlerine gelince; “Öncelikle ÜFE-TÜFE farkının tamamının fiyatlara yansımayaacağına ilişkin verilen örnek ülkelerin hiçbirinde bizdeki kadar yüksek enflasyon (bu yıl yüzde 50-55’leri göreceğiz) varken faiz indirimi yapan ülke yok. O ülkelerde enflasyon kronik değil ve genellikle tek haneli ve para politikaları sıkılaştırılıyor, biz ne yapıyoruz faiz indiriyor, gevşek para politikaları uyguluyoruz. Başkanları sürekli değiştirilmiyor. Söz konusu ülkelerde ortodoks para politikası var.

Raporda 2022 yıl sonu enflasyonu yüzde 23.2 tahmin ediliyor. 2023 sonunda enflasyon tahmini ise yüzde 8.2. FED’ in para politikasını sıkılaştırmada ve bilanço daraltılmasını gerçekleştirmede hızlanacağı gerçeği karşısında enflasyonun 2023’de yüzde 8.2’ ye indirilebilmesi için mucizeler gerek. Eğer bir ekonomide talep ve çıktı fazlası varsa, T.L desteklenir. Ancak bunları yapabilmek için Merkez Bankalarının bağımsız olması gerekir, bu politika siyasetçiye bırakılırsa güven sağlanamaz. Bu halde de liralaşma diye yola çıkar, kur garantili sürece girerseniz ki bunun sonucu da büyük bütçe açıkları ve borçlanma artışları demektir. Yeni ekonomik model diye rekabetçi kurla başlayan, Çin modeli diye devam eden, kur korumalı mevduat hesaplarıyla şekillenen ve en son liralaşma stratejisi ile son bulan model farklılıklarıyla hem faizi hem döviz kurunu kontrol etmenin imkânsızlığı eninde sonunda anlaşılacak, fakat ödenecek fatura büyüyecek.

Makro ekonomik görünümü optimize etmeden, risklerimizi azaltmadan para ve maliye politikalarının uyumu sağlanmadan, sürekli deneme ve yanılma yöntemlerine başvurulmadan ne güven sağlayabilir ne de kaybolan kredibilite açığını kapatabiliriz. Doğaldır ki bu durumda fiyat ve finansal istikrardan da söz edilemediği gibi sürdürülebilir bir büyümeyi de gerçekleştirmek mümkün olmaz.